



Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 17. septembra 2020*

„Predhodno odločanje – Pravosodno sodelovanje v civilnih zadevah – Pristojnost v preživninskih zadevah – Uredba (ES) št. 4/2009 – Člen 3(b) – Sodišče kraja običajnega prebivališča preživninskega upravičenca – Regresna tožba, ki jo vloži javna institucija, ki je vstopila v pravice preživninskega upravičenca“

V zadevi C-540/19,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče, Nemčija) z odločbo z dne 5. junija 2019, ki je prispela na Sodišče 16. julija 2019, v postopku

WV

proti

Landkreis Harburg,

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi A. Prechal, predsednica senata, K. Lenaerts, predsednik Sodišča v funkciji sodnika tretjega senata, L. S. Rossi (poročevalka), sodnica, F. Biltgen in N. Wahl, sodnika,

generalni pravobranilec: M. Campos Sánchez-Bordona,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za nemško vlado J. Möller, M. Hellmann, U. Bartl in E. Lankenau, agenti,
- za špansko vlado L. Aguilera Ruiz, agent,
- za Evropsko komisijo M. Wilderspin in M. Heller, agenta,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 18. junija 2020

izreka naslednjo

* Jezik postopka: nemščina.

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 3(b) Uredbe Sveta (ES) št. 4/2009 z dne 18. decembra 2008 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju sodnih odločb ter sodelovanju v preživninskih zadevah (UL 2009, L 7, str. 1).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med WV, ki prebiva na Dunaju (Avstrija), in Landkreis Harburg (okrožje Harburg, Nemčija; v nadaljevanju: tožeča institucija) zaradi plačila preživninske terjatve v korist matere WV, ki prebiva v Nemčiji in v katere pravice je ta institucija zakonito vstopila.

Pravni okvir

Pravo Unije

Bruseljska konvencija

- 3 Člen 2, prvi odstavek, Konvencije z dne 27. septembra 1968 o pristojnosti in izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 1972, L 299, str. 32), kakor je bila spremenjena s poznejšimi konvencijami o pristopu novih držav članic k tej konvenciji (v nadaljevanju: Bruseljska konvencija), določa:

„Ob upoštevanju določb te konvencije so osebe s stalnim prebivališčem v državi pogodbenici, ne glede na njihovo državljanstvo, tožene pred sodišči te države.“

- 4 V členu 5, točka 2, Bruseljske konvencije je določeno:

„Oseba s stalnim prebivališčem v državi pogodbenici je lahko tožena v drugi državi pogodbenici:

[...]

2. v preživninskih zadevah pred sodišči v kraju, kjer ima preživninski upravičenec stalno ali običajno prebivališče“.

Haaški protokol

- 5 Haaški protokol z dne 23. novembra 2007 o pravu, ki se uporablja za preživninske obveznosti je bil v imenu Evropske skupnosti odobren s Sklepom Sveta 2009/941/ES z dne 30. novembra 2009 (UL 2009, L 331, str. 17; v nadaljevanju: Haaški protokol).

- 6 Člen 3 tega protokola, naslovljen „Splošno pravilo glede prava, ki se uporablja“, določa:

„1. Preživninske obveznosti ureja pravo države, v kateri ima upravičenec običajno prebivališče, razen če ta protokol določa drugače.

2. Če se običajno prebivališče upravičenca spremeni, se od trenutka spremembe uporablja pravo države, v kateri ima upravičenec novo običajno prebivališče.“

- 7 Člen 10 Haaškega protokola določa, da pravico javne institucije, da zahteva povračilo nadomestila, izplačanega upravičencu namesto preživnine, ureja pravo, ki velja za to institucijo.

Uredba št. 4/2009

8 V uvodnih izjavah 8, 9, 10, 11, 14, 15, 44 in 45 Uredbe št. 4/2009 je navedeno:

„(8) [Evropska] [s]kupnost in njene države članice so v okviru Haaške konference o mednarodnem zasebnem pravu sodelovale pri pogajanjih, ki so se končala 23. novembra 2007 s sprejetjem [...] [Haaškega protokola]. V okviru te uredbe bi bilo zato treba upoštevati [ta] [instrument].

(9) Preživninski upravičenec bi moral imeti možnost, da v državi članici zlahka pridobi sodno odločbo, ki bo neposredno izvršljiva v drugi državi članici brez nadaljnjih formalnosti.

(10) Za doseg tega cilja bi bilo smotrno oblikovati instrument Skupnosti na področju preživninskih obveznosti, v katerem bi bile združene določbe o sporih o pristojnosti, koliziji zakonov, priznavanju in izvršljivosti, izvrševanju, pravni pomoči in sodelovanju med osrednjimi organi.

(11) Področje uporabe te uredbe bi moralo zajeti vse preživninske obveznosti, ki izhajajo iz družinskega razmerja, starševstva, zakonske zveze ali svaštva, da bi zagotovili enako obravnavo vseh preživninskih upravičencev. Za namene te uredbe bi bilo treba ‚preživninsko obveznost‘ razlagati kot avtonomen pojem.

[...]

(14) V tej uredbi bi bilo treba določiti, da so v pojem ‚upravičenec‘ zajete tudi javne institucije, ki imajo za namene priznanja in izvrševanja sodnih odločb v preživninskih zadevah pravico nastopati v imenu oseb, upravičenih do preživnine, ali zahtevati povračilo nadomestila, ki je bilo upravičencu izplačano namesto preživnine. Če javna institucija nastopa v tej vlogi, bi morala imeti pravico do enakih storitev in enake pravne pomoči kot upravičenec.

(15) Zaradi varovanja interesov preživninskih upravičencev in spodbujanja ustreznega sodnega varstva v Evropski uniji bi bilo treba pravila o pristojnosti, kot izhajajo iz Uredbe [Sveta] (ES) št. 44/2001 [z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 4, str. 42)], prilagoditi. Dejstvo, da je običajno prebivališče tožene stranke v tretji državi, ne bi smelo več biti razlog, da se pravila Skupnosti o pristojnosti ne uporabijo, in prav tako ne bi bilo več treba predvideti napotitve na nacionalna pravila o pristojnosti. Zato pa bi bilo treba v tej uredbi opredeliti, v kakšnem primeru lahko sodišče neke države članice uveljavi pomožno pristojnost.

[...]

(44) S to uredbi bi bilo treba spremeniti Uredbo [št. 44/2001], in sicer z nadomestitvijo tistih določb v njej, ki se uporabljajo za preživninske zadeve. Države članice bi morale ob upoštevanju prehodnih določb iz te uredbe v preživninskih zadevah od začetka uporabe te uredbe namesto določb Uredbe [št. 44/2001] uporabljati določbe o priznavanju, izvršljivosti in izvrševanju odločb in o pravni pomoči iz te uredbe.

(45) Ker države članice ne morejo zadovoljivo doseči ciljev te uredbe, in sicer vzpostavitve vrste ukrepov, ki bodo omogočili zagotovitev učinkovite izterjave preživninskih zahtevkov v čezmejnih primerih in s tem olajšanje prostega gibanja oseb znotraj Evropske unije, in jih torej zaradi obsega in učinkov te uredbe laže doseže Skupnost, lahko Skupnost sprejme ukrepe v skladu z načelom subsidiarnosti, kakor je navedeno v členu 5 Pogodbe. [...]

9 Člen 1(1) Uredbe št. 4/2009 določa:

„Ta uredba se uporablja za preživninske obveznosti, ki izhajajo iz družinskih razmerij, starševstva, zakonske zveze ali svaštva.“

10 Člen 2 te uredbe določa:

„1. V tej uredbi:

1. ‚sodna odločba‘ pomeni sodno odločbo v preživninskih zadevah, ki jo izda sodišče države članice, ne glede na to, kako je sodna odločba poimenovana, na primer sklep, sodba, odredba ali sklep o izvršitvi ali tudi sklep sodnega uradnika o odmeri stroškov sodnega postopka. Za namene poglavij VII in VIII ‚sodna odločba‘ pomeni tudi sodno odločbo v preživninskih zadevah, izdano v tretji državi;

[...]

10. ‚upravičenec‘ pomeni vsako fizično osebo ki ima pravico do preživnine ali to pravico uveljavlja;

[...]“

11 Člen 3 Uredbe št. 4/2009 določa:

„V državah članicah ima sodno pristojnost v preživninskih zadevah:

(a) sodišče kraja, kjer ima tožena stranka običajno prebivališče, ali

(b) sodišče kraja, kjer ima upravičenec običajno prebivališče, ali

(c) sodišče, ki je po svojem pravu pristojno za postopke v zvezi s statusom osebe, če je zahtevek glede preživnine povezan s tem postopkom, razen če ta pristojnost temelji izključno na državljanstvu ene izmed strank, ali

(d) sodišče, ki je po svojem pravu pristojno za postopke v zvezi s starševsko odgovornostjo, če je zahtevek glede preživnine povezan s tem postopkom, razen če ta pristojnost temelji izključno na državljanstvu ene izmed strank.“

12 Člen 15 te uredbe, naslovljen „Določitev prava, ki se uporablja“, določa:

„Pravo, ki se uporablja za preživninske obveznosti, se določi v skladu s [Haaškim protokolom] v državah članicah, ki jih ta instrument zavezuje.“

13 Člen 64 te uredbe, naslovljen „Javne institucije kot vlagatelji“, določa:

„1. V zahtevi za priznanje in razglasitev izvršljivosti sodnih odločb ali za njihovo izvršitev pomeni ‚preživninski upravičenec‘ tudi javno institucijo, ki nastopa v imenu fizične osebe, upravičene do preživnine, ali institucijo, upravičeno do povračila nadomestila, ki je bilo izplačano namesto preživnine.

2. Pravica javne institucije, da nastopa v imenu fizične osebe, ki je upravičena do preživnine, oziroma da zahteva povračilo nadomestila, ki je bilo upravičencu izplačano namesto preživnine, se ureja z zakonodajo, ki velja za institucijo.

3. Javna institucija lahko zahteva priznanje in razglasitev izvršljivosti ali izvršitev:

- (a) sodne odločbe, izdane zoper zavezanca na zahtevo javne institucije, ki zahteva plačilo nadomestila, izplačanega namesto preživnine;
- (b) sodne odločbe, izdane med upravičencem in zavezancem do višine nadomestila, ki je bilo upravičencu izplačano namesto preživnine.

4. Javna institucija, ki zahteva priznanje in razglasitev izvršljivosti sodne odločbe ali njeno izvršitev, na zahtevo priskrbi vse dokumente, ki so potrebni, da bi v skladu z odstavkom 2 dokazala svojo pravico, in iz katerih je razvidno, da je bilo upravičencu izplačano nadomestilo.“

Nemško pravo

14 Člen 1601 Bürgerliches Gesetzbuch (civilni zakonik), naslovljen „Preživninski zavezanci“, določa:

„Sorodniki v ravni črti so se dolžni preživljati.“

15 Člen 94(1), prvi stavek, Sozialgesetzbuch XII (dvanajsta knjiga zakonika o socialni varnosti; v nadaljevanju: SGB XII), naslovljen „Prenos pravic nasproti osebe, ki ima civilnopravno preživninsko obveznost“, določa:

„Če ima oseba, upravičena do nadomestila, za čas, ko se nadomestilo izplačuje, v skladu s civilnim pravom preživninski zahtevek, ta do višine plačanih izdatkov skupaj s pravico do informacij v okviru zakonodaje, ki ureja preživnino, preide na nosilca socialne pomoči.“

16 V skladu z odstavkom 5, tretji stavek, člena 94 SGB XII je treba zahtevke, prenesene na podlagi odstavka 1, prvi stavek, tega člena, uveljavljati pred civilnimi sodišči.

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

17 Mati WV, ki je nastanjena v domu za starejše v Kölnu (Nemčija), je na podlagi člena 1601 civilnega zakonika upravičena do preživnine za prednika v ravni črti, za plačilo katere je zavezan WV, ki prebiva na Dunaju (Avstrija). Mati WV kljub temu od tožeče institucije redno prejema socialno pomoč na podlagi SGB XII. Ta institucija trdi, da je v skladu s členom 94(1), prvi stavek, SGB XII vstopila v pravico upravičenke do socialne pomoči nasproti WV za nadomestilo preživnine, ki ga je materi WV izplačevala od aprila 2017.

18 Amtsgericht Köln (okrajno sodišče v Kölnu, Nemčija), ki je odločalo o regresni tožbi, ki jo je zoper WV v preživninski zadevi vložila tožeča institucija, je na prvi stopnji ugotovilo, da nemška sodišča niso mednarodno pristojna za odločanje o tej tožbi. Po mnenju tega sodišča se lahko na pristojnost, ki temelji na členu 3(b) Uredbe št. 4/2009, sklicuje le fizična oseba, ki je upravičena do preživnine.

19 Oberlandesgericht Köln (višje deželno sodišče v Kölnu, Nemčija) je v pritožbenem postopku razveljavilo prvostopenjsko sodbo. To sodišče je menilo, da lahko izbiro, ki jo ima preživninski upravičenec na podlagi člena 3(a) in (b) Uredbe št. 4/2009, uveljavlja tudi tožeča institucija kot prevzemnica preživninskih pravic.

20 Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče, Nemčija), pri katerem je WV vložil revizijo zoper odločbo Oberlandesgericht Köln (višje deželno sodišče v Kölnu), se sprašuje, ali se javna institucija, ki je izplačala socialno pomoč, lahko sklicuje na pristojnost sodišča kraja, kjer ima upravičenec običajno

prebivališče, na podlagi člena 3(b) Uredbe št. 4/2009, če ta institucija s subrogacijo po zakonu proti preživninskemu zavezancu uveljavlja terjatev, ki temelji na določbah nacionalnega civilnega prava o preživninah.

- 21 Glede tega predložitveno sodišče najprej navaja, da terjatev, v katero je vstopila tožeča institucija, izpolnjuje pogoje za preživninsko obveznost v smislu Uredbe št. 4/2009 in da mora ta institucija tako terjatev uveljavljati po civilnem postopku.
- 22 Ker predložitveno sodišče meni, da regresna tožba v preživninski zadevi, ki jo je vložila tožeča institucija, spada na področje uporabe Uredbe št. 4/2009, navaja, da se Sodišče sicer v zvezi s to uredbo še ni izreklo o vprašanju, navedenem v točki 20 te sodbe, nemška doktrina pa je razdeljena glede odgovora, ki ga je treba podati nanj. Po navedbah predložitvenega sodišča naj bi namreč nekateri avtorji na to vprašanje odgovorili pritrdilno, pri čemer poudarjajo skrb za učinkovitost izvrševanja odločb v preživninskih zadevah, zlasti zato, da bi se preprečilo, da bi bil preživninski zavezanec s prebivališčem v tujini ugodneje obravnavan zaradi udeležbe javne institucije. Drugi avtorji pa naj bi podprli nasprotno rešitev, kot je bila sprejeta v sodbi z dne 15. januarja 2004, Blijdenstein (C-433/01, EU:C:2004:21), v zvezi z razlago člena 5, točka 2, Bruseljske konvencije in ki naj bi se prav tako uporabljala v okviru Uredbe št. 4/2009, kar bi pomenilo, da javna institucija, ki želi z regresno tožbo doseči izterjavo preživninskega zahtevka, zoper preživninskega zavezanca ne more uveljavljati možnosti sklicevanja na pristojnost sodišč običajnega prebivališča navedenega upravičenca.
- 23 Predložitveno sodišče meni, da so pravila o pristojnosti, določena v členu 3 Uredbe št. 4/2009 – drugače kakor razmerje vrste „pravilo/izjema“, ki prevladuje v okviru Bruseljske konvencije – splošna in alternativna pravila o pristojnosti in so torej enakovredna. Poleg tega in čeprav je v členu 2(1), točka 10, Uredbe št. 4/2009 upravičenec opredeljen kot fizična oseba, navedeno sodišče meni, da določbe te uredbe o izvršbi preživninskih zahtevkov, zlasti njen člen 64, in cilji, ki se jim sledi z navedeno uredbo, govorijo v prid rešitvi, ki zagotavlja učinkovitost izterjave preživninskih zahtevkov, s tem, da javni instituciji, ki je zakonito vstopila v pravice preživninskega upravičenca, dajejo možnost sklicevanja na pravilo o pristojnosti, določeno v členu 3(b) Uredbe št. 4/2009.
- 24 Ker pa Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče) dvomi o razlagi, ki jo zagovarja, je prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali se javna institucija, ki je preživninskemu upravičencu plačevala dajatve socialne pomoči v skladu s predpisi javnega prava, lahko sklicuje na pristojnost sodišča po kraju običajnega prebivališča preživninskega upravičenca v skladu s členom 3(b) Uredbe št. 4/2009, če proti preživninskemu zavezancu na podlagi regresne pravice uveljavlja civilnopravni preživninski zahtev preživninskega upravičenca, ki je bil na podlagi subrogacije po zakonu prenesen nanjo zaradi dodelitve socialne pomoči?“

Vprašanje za predhodno odločanje

- 25 Predložitveno sodišče z vprašanjem v bistvu sprašuje, ali se lahko javna institucija, ki z regresno tožbo zahteva izterjavo zneskov, plačanih iz naslova preživnine preživninskemu upravičencu, v katerega pravice je vstopila nasproti preživninskemu zavezancu, utemeljeno sklicuje na pristojnost sodišča kraja običajnega prebivališča navedenega upravičenca, ki je določena v členu 3(b) Uredbe št. 4/2009.
- 26 Najprej je treba poudariti, da je na podlagi elementov iz spisa, ki je na voljo Sodišču, mogoče ugotoviti, da se določbe Uredbe št. 4/2009 uporabljajo v okviru regresne tožbe, ki jo je vložila javna institucija, kakršna je ta v postopku v glavni stvari.

- 27 Kot namreč navajata nemška vlada in Evropska komisija, pravica javne institucije, ki nastopa kot tožeča stranka, izvira iz preživninskih obveznosti, ki izhajajo iz družinskih razmerij in sorodstva ter jih ima v postopku v glavni stvari WV do svoje matere. Posledica uveljavljanja take pravice so zavezančeve preživninske obveznosti iz člena 1(1) Uredbe št. 4/2009.
- 28 Ob tem je treba spomniti, da je treba določbe, ki se nanašajo na pravila o pristojnosti, razlagati avtonomno s sklicevanjem med drugim na cilje in sistem obravnavane uredbe, zato je treba člen 3 Uredbe št. 4/2009 razlagati z vidika njegovega besedila, ciljev in sistema, katerega del je (glej v tem smislu sodbo z dne 18. decembra 2014, Sanders in Huber, C-400/13 in C-408/13, EU:C:2014:2461, točki 24 in 25).
- 29 Iz člena 3 Uredbe št. 4/2009, naslovljenega „Splošna sodna pristojnost“, izhaja, da ta člen vsebuje splošne kriterije glede dodelitve pristojnosti za sodišča držav članic, ki odločajo v preživninskih zadevah. Drugače kot upoštevne določbe Bruseljske konvencije, ki jih je Sodišče preučilo v zadevi, v kateri je bila izdana sodba z dne 15. januarja 2004, Blijdenstein (C-433/01, EU:C:2004:21), navedeni člen 3 ne vsebuje niti splošnega načela, kot je pristojnost sodišča stalnega prebivališča tožene stranke, niti pravil o odstopanju, ki jih je treba razlagati ozko, kot je tisto, določeno v členu 5, točka 2, te konvencije, ampak več meril, ki so enakovredna in alternativna, kar potrjuje uporaba prirednega veznika „ali“ po navedbi vsakega izmed njih (glej v tem smislu sodbo z dne 5. septembra 2019, R (Pristojnost v zvezi s starševsko odgovornostjo in preživninsko obveznostjo), C-468/18, EU:C:2019:666, točka 29).
- 30 Člen 3 Uredbe št. 4/2009 tako preživninskemu upravičencu – kadar nastopa kot tožeča stranka – daje možnost, da svoj zahtevek glede preživninske obveznosti vloži na podlagi različnih razlogov za določitev pristojnosti, med drugim bodisi v skladu s točko (a) tega člena 3 pri sodišču kraja, v katerem ima tožena stranka svoje običajno prebivališče, bodisi v skladu s točko (b) navedenega člena pri sodišču kraja, v katerem ima upravičenec svoje običajno prebivališče (glej v tem smislu sodbo z dne 5. septembra 2019, R (Pristojnost v zvezi s starševsko odgovornostjo in preživninsko obveznostjo), C-468/18, EU:C:2019:666, točki 30 in 31).
- 31 Ker pa člen 3 Uredbe št. 4/2009 ne določa, da mora postopek pri sodiščih, navedenih v točkah (a) in (b) tega člena, sprožiti sam preživninski upravičenec, ta člen ob upoštevanju ciljev in sistema te uredbe ne prepoveduje, da zahtevek v zvezi s preživninsko obveznostjo vloži javna institucija, ki je zakonito vstopila v pravice navedenega upravičenca, pred enim ali drugim od teh sodišč.
- 32 Kot pa trdijo predložitveno sodišče in vse zadevne stranke v tej zadevi, niti cilji niti sistem Uredbe št. 4/2009 ne preprečujejo, da bi bilo sodišče kraja, kjer ima upravičenec običajno prebivališče, pristojno za odločanje o zahtevku v zvezi s preživninsko obveznostjo, ki ga vloži taka javna institucija na podlagi člena 3(b) te uredbe.
- 33 Namreč, na prvem mestu, priznanje pristojnosti sodišča iz člena 3(b) Uredbe št. 4/2009 za odločanje o takem zahtevku je v skladu s cilji, ki se jim sledi s to uredbo, med katerimi so – kot je Sodišče že imelo priložnost poudariti – tako bližina pristojnega sodišča in preživninskega upravičenca kot cilj, naveden v uvodni izjavi 45 navedene uredbe, ki je čim bolj enostavna izterjava mednarodnih preživninskih zahtevkov (glej v tem smislu sodbi z dne 18. decembra 2014, Sanders in Huber, C-400/13 in C-408/13, EU:C:2014:2461, točke 26, 28, 40 in 41, in z dne 4. junija 2020, FX (Zahteva za ustavitev izvršbe preživninske terjatve), C-41/19, EU:C:2020:425, točki 40 in 41).
- 34 Zlasti to, da se javni instituciji, ki je vstopila v pravice preživninskega upravičenca, prizna možnost, da se obrne na sodišče kraja običajnega prebivališča tega upravičenca, lahko zagotovi učinkovitost izterjave mednarodnih preživninskih zahtevkov, ki pa je cilj, ki bi bil, nasprotno, okrnjen, če bi bila taki javni

instituciji odvzeta pravica, da se sklicuje na alternativna merila glede pristojnosti, ki so v korist tožeče stranke v preživninskih zadevah določena v členu 3(a) in (b) Uredbe št. 4/2009, tako v Evropski uniji kot – glede na primer – če ima tožena stranka stalno prebivališče na ozemlju tretje države.

- 35 Glede tega je treba zlasti poudariti, kot je generalni pravobranilec storil v točkah 38 in 40 sklepnih predlogov, da člen 3(a) Uredbe št. 4/2009 uporabe pravil te uredbe na področju mednarodne sodne pristojnosti ne pogojuje s tem, da ima tožena stranka stalno prebivališče v državi članici, zato bi to, da se javni instituciji, ki je vstopila v pravice upravičenca, ne dovoli, da se obrne na sodišče kraja običajnega prebivališča tega upravičenca, če ima preživninski zavezanec stalno prebivališče v tretji državi, zelo verjetno pripeljalo do tega, da bi morala ta javna institucija vložiti tožbo zunaj Unije. Ta položaj ter pravne in praktične težave, ki bi iz tega izhajale, kot so tiste, ki jih je generalni pravobranilec poudaril v točki 42 sklepnih predlogov, bi lahko ogrozili učinkovito izterjavo preživninskih zahtevkov.
- 36 Poleg tega priznanje, da lahko javna institucija, ki je vstopila v pravice preživninskega upravičenca, veljavno predloži zadevo sodišču, določenem v členu 3(b) Uredbe št. 4/2009, nikakor ne spremeni cilja učinkovitega izvajanja sodne oblasti, ki mu prav tako sledi ta uredba.
- 37 Glede tega – kot je Sodišče že razsodilo – je treba ta cilj razumeti ne le z vidika optimizacije organizacije sodstva, ampak tudi z vidika interesa strank, ne glede na to, ali gre za tožečo ali toženo stranko, da se med drugim zagotovi enostaven dostop do sodnega varstva in predvidljivost pravil o pristojnosti (glej sodbi z dne 18. decembra 2014, Sanders in Huber, C-400/13 in C-408/13, EU:C:2014:2461, točka 29, in z dne 4. junija 2020, FX (Zahteva za ustavitev izvršbe preživninske terjatve), C-41/19, EU:C:2020:425, točka 40).
- 38 Prenos pravic preživninskega upravičenca na tako javno institucijo pa ne vpliva niti na interese preživninskega zavezanca niti na predvidljivost pravil o pristojnosti, ki se uporabijo, saj mora ta zavezanec vsekakor pričakovati, da bo tožen bodisi pred sodiščem kraja, kjer ima običajno prebivališče, bodisi pred sodiščem kraja običajnega prebivališča upravičenca.
- 39 Na drugem mestu, dejstvo, da se lahko javna institucija, ki je zakonito vstopila v pravice preživninskega upravičenca, obrne na sodišče kraja običajnega prebivališča zadnjenavedenega, je prav tako v skladu s sistemom Uredbe št. 4/2009 in njeno sistematiko, kot sta razvidna zlasti iz njene uvodne izjave 14.
- 40 Glede tega je treba opozoriti, da se člen 64 Uredbe št. 4/2009 nanaša prav na posredovanje javne institucije kot tožeče stranke, ki nastopa namesto osebe, upravičene do preživnine, ali osebe, upravičene do povračila nadomestila, ki je bilo izplačano namesto preživnine. Tako je v skladu s členom 64(1) Uredbe št. 4/2009 taka institucija vključena v opredelitev pojma „upravičenec“ v smislu zahteve za priznanje ali razglasitev izvršljivosti sodnih odločb, ki v skladu s členom 2(1), točka 10, navedene uredbe načeloma označuje le fizično osebo, ki ima pravico do preživnine ali to pravico uveljavlja. Poleg tega in predvsem člen 64(3)(a) te uredbe določa, da ima ta javna institucija pravico zahtevati priznanje in razglasitev izvršljivosti ali zahtevati izvršitev sodne odločbe, izdane zoper zavezanca, na zahtevo javne institucije, ki zahteva plačilo nadomestila, izplačanega namesto preživnine.
- 41 Ta določba pomeni, da je bilo taki javni instituciji predhodno omogočeno, da se obrne na sodišče, določeno v skladu s členom 3(b) Uredbe št. 4/2009, da bi to lahko sprejelo sodno odločbo v preživninski zadevi v smislu člena 2(1), točka 1, navedene uredbe.
- 42 Iz vseh zgoraj navedenih določb izhaja, da se javna institucija, ki je zakonito vstopila v pravice preživninskega upravičenca, sicer sama ne more sklicevati na status „upravičenca“ za ugotovitev obstoja preživninske obveznosti, vendar pa ji je treba kljub temu omogočiti, da zato na podlagi člena 3(b) Uredbe št. 4/2009 zadevo predloži pristojnemu sodišču kraja običajnega prebivališča

preživninskega upravičenca. Ko to sodišče izda sodno odločbo v državi izvora, ima taka javna institucija pravico, da se ji prizna status upravičenca za morebitno zahtevo za priznanje, razglasitev izvršljivosti ali izvršitev te sodne odločbe v zaproseni državi na podlagi določb člena 64 navedene uredbe.

- 43 Nazadnje, priznanje, da ima javna institucija, ki je vstopila v pravice preživninskega upravičenca, možnost sklicevati se na pristojnost sodišča, določeno v členu 3(b) Uredbe št. 4/2009, je tudi v skladu s Haaškim protokolom, na katerega napotuje člen 15 te uredbe, v zvezi z določitvijo prava, ki se uporablja v preživninskih zadevah. Ker namreč, prvič, člen 3(1) tega protokola določa, da pravo države običajnega prebivališča upravičenca načeloma ureja preživninske obveznosti, in drugič, člen 10 navedenega protokola, ki je bil povzet v členu 64(2) navedene uredbe, določa, da za pravico do povračila javni instituciji, ki je upravičencu plačala nadomestilo namesto preživnine, velja pravo, ki ureja navedeno institucijo, taka možnost pa omogoča, da se v veliki večini primerov, ki so ti, v katerih je sedež javne institucije in običajno prebivališče upravičenca v isti državi članici, zagotovi vzporednica med pravili za določitev pristojnosti po kraju in pravili glede materialnega prava, ki se uporabi, ugodna za rešitev zadev na področju preživninskih obveznosti.
- 44 Glede na vse zgoraj navedene preudarke je treba na postavljeno vprašanje odgovoriti, da se javna institucija, ki z regresno tožbo zahteva izterjavo zneskov, plačanih iz naslova preživnine preživninskemu upravičencu, v katerega pravice je vstopila nasproti preživninskemu zavezancu, utemeljeno lahko sklicuje na pristojnost sodišča kraja običajnega prebivališča navedenega upravičenca, ki je določena v členu 3(b) Uredbe št. 4/2009.

Stroški

- 45 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

Javna institucija, ki z regresno tožbo zahteva izterjavo zneskov, plačanih iz naslova preživnine preživninskemu upravičencu, v katerega pravice je vstopila nasproti preživninskemu zavezancu, se lahko utemeljeno sklicuje na pristojnost sodišča kraja običajnega prebivališča navedenega upravičenca, ki je določena v členu 3(b) Uredbe Sveta (ES) št. 4/2009 z dne 18. decembra 2008 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju sodnih odločb ter sodelovanju v preživninskih zadevah.

Podpisi